

Grzegorz Krzywiec

Polska bez Żydów

Studia z dziejów idei, wyobrażeń
i praktyk antysemitycznych
na ziemiach polskich początku XX wieku
(1905–1914)

Instytut Historii PAN

Warszawa 2017

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
-----------------	---

CZĘŚĆ I

REWOLUCJA 1905 ROKU, NARODZINY, ROZWÓJ I RADYKALIZACJA ANTYSEMITYZMU POLITYCZNEGO NA ZIEMIACH POLSKICH

Rozdział I. Rewolucja jako trauma	23
Strach przed tłumem	26
Bandytyzm jako esencja rewolucji	35
Sprawa Jana Gądomskiego	38
Rewolucja jako część imaginarium społecznego	52
Henryk Sienkiewicz jako twórca antyrewolucyjnego imaginarium	60
Trauma i wiry rewolucji	74
Rozdział II. Rewolucja 1905 roku, katolicyzm polityczny a powstanie antysemityzmu politycznego na ziemiach Królestwa Polskiego	80
Związek Katolicki, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich i nieudana próba katolicyzmu politycznego	82
„Luegeryzm nad Wisłą”: Jan Jeleński, panika moralna i antysemicka próba odrodzenia katolicyzmu politycznego	98
Jak się robi „Polaka-Katolika”? Ksiądz Ignacy Kłopotowski, koncern prasy katolickiej i batalia przeciwko „żydowskiej bezwyznaniowości”	113
Rozdział III. Narodowa Demokracja, chaos rewolucji, wspólnota naro- dowa i polityka strachu	130
Przede wszystkim organizacja	134
„Niebezpieczeństwo żydowskie”: Żydzi, polityka strachu i mobilizacja nacjo- nalistyczna w wyborach do rosyjskiej Dumy Państwowej (1906–1907) w Warszawie	141
„Żydowska rewolucja”: u źródeł fantazmatu	159

CZĘŚĆ II

BACZNOŚĆ! LITWACKIE MROWIE! PANIKA MORALNA,
ZARZĄDZANIE STRACHEM A IMAGINARIUM ANTYSEMICKIE
NA ZIEMIACH POLSKICH POCZĄTKU XX WIEKU

Rozdział IV. Kryzys sprawy polskiej	181
Rozdział V. Litwacy, panika moralna a polska kultura polityczna.	194
Konsensus	194
„Polacy-Żydzi”: od oporu wobec antysemityzmu do samonienawiści i z powrotem.	226
Opowieść „dobrego Żyda”	229
Dyskurs anty-antysemicki?	234
Rozdział VI. Żyd fantazmatyczny a polska kultura polityczna początku XX wieku.	243
Państwo w państwie. Wersja polska: Judeo-Polonia	244
Żyd jako wróg	255
Żydostwo jako zagrożenie świata chrześcijańskiego	264
Żyd jako rewolucjonista	274
Żydzi jako najeźdźcy	283
Żydzi jako anachronizm	286
Żyd fantazmatyczny a kultura popularna początku XX wieku	297
Rozdział VII. Wybory do IV Dumy Państwowej w Warszawie, nacjona- listyczna polityka strachu a mobilizacja antysemicka na ziemiach polskich na początku XX wieku	323
Wstęp	323
Kampania: organizowanie strachu	327
Kampania: eksperci.	344

CZĘŚĆ III

POLSKA BEZ ŻYDÓW. ANTYSEMITYZM JAKO RUCH SPOŁECZNY,
ALTERNATYWA KULTUROWA I ŚWIATOPOGLĄD

Rozdział VIII. Wersja nacjonalistyczna	357
Wstęp	357
1912 jako moment dziejowy.	361
Zygmunt Balicki: Żydzi jako antyteza nowoczesnego narodu	365
Stanisław Pieńkowski i odrodzenie narodu przez rasę i wolę mocy	373
„Gazeta Poranna 2 Grosze” – emancypacja od Żydów i „wyzwolenie pol- skiego ducha”	383
Polska dla Polaków w świecie bez Żydów?	394

Rozdział IX. Wersja katolicka-narodowa	409
Wstęp	409
Ksiądz Marcei Godlewski, „Nasz Sztandar”, „najważniejsza sprawa”	413
Teodor Jeske-Choiński, rasa i „samoobrona chrześcijańsko-aryjska”.	424
Jak się odżydzać?	439
Ekskurs żydoznawczy: antysemityczne konstrukcje żydowskości i „wiedza”	
o Żydach	449
Wariant nacjonalistyczny	449
Wariant postępowy	458
Wariant katolicko-narodowy	464
Zakończenie	479
Abstract	492
Wykaz skrótów	494
Bibliografia	495
Spis ilustracji	544
Indeks osób	547